

بخشی از دوبیتی‌های مردم لالجین همدان

پروانه شوقیان وصال

<p>در تنم جان نماند نه در استخوان سلامت *** «آبه کت آبه کیسه»</p>	<p>تعدادی از اشعار و دوبیتی‌های محلی لالجین همدان را که به نظر می‌رسد کم کم به فراموشی سپرده می‌شوند با استفاده از اطلاعات و حافظه گیس سفیدها و ریش سفیدهای آبادی جمع کردم.</p>
<p>ābe kot ābe kissa aginun qoy dizim ossa san manan jân eissa</p>	<p>سرایندگان و شاعران این اشعار برخاسته از دل را کسی نمی‌شناسد و به طور کلی می‌توان سازندگان اصلی آنها را مردمی دانست که از دوره‌ها و سال‌های خیلی طولانی در این منطقه می‌زیسته‌اند.</p>
<p>«سن منن جان ایسه» «من دییم گزم اوسه»</p>	<p>«آبه کوت آبه یایلخ» ābe kot ābe yâylîx</p>
<p>man deym guzum ossa برگردان: کت آبی کیسه آبی تا کن بگذار روی زانویم تو از من جان بخواه من بگویم روی چشمم ***</p>	<p>«خراب قالسه آیرلیخ» xarâb qâlse âyrelîx «نه جائمنن جان قالدی» na jânomnan jân qâldî «نه سومگنه ساقلیخ» na somigona sâqlîx</p>
<p>ābe kot ābe šalvâr</p>	<p>برگردان: کت آبی پیراهن آبی ویران بشود دوری و غربت</p>

har kas deya yâr galde	«هرکس ديه يار گلده»	šalvâr jibinda pul vâr	«شلوار جیبی نده پول وار»
moštoloq gozem ussad	«مشتلوق گزم اوسد»	aga mana meylly vâr	«اگه منه میلی وار»
otomošdom sekida	برگردان: نشسته بودم قالی می بافتم که آفتاب افتاد روی زانویم هر کس بگوید یارم می آید مژدگانی اش بر روی چشم هایم *** «اتمشدم سکیده»	ged xân amuma yâlvar	«گد خان عموم یالوار» برگردان: کت آبی پیراهن آبی در جیب شلوار پول داری اگر خواهان من هستی برو به خان عمویم التماس کن *** «آتلن یوز انگی باسرم عم اوغله»
uragim jik jikda	«ارگم جیک جیک ده»	âtlan yuz engy bâseram am oqleh	«قرقه الب منزل کسرم عم اوغله»
galay deyey yâr galer	«گلی دیی یار گلر»	qerqe olob manzel kasaram am oqleh	«هر یرده چادر چکری عم اوغله»
moštoluq nalbekida	«مشتلوق نلبکیده»	har yerda çâdor çekaray am oqleh	«ارده گل الب اسرم عم اوغله»
âdâxliyam adiya	برگردان: نشسته بودم روی سکوی ایوان دلَم در تب و تاب انتظار اگر کسی بگوید یار می آید مژدگانی او به روی چشم هایم *** «آداخلییم آدی یه»	orda gol olob asaram am oqleh	برگردان: پیر به پشت زین اسب، محکم بگیر پسرعمو مانند قرقی می شوم سر راه خانه ات می آیم هر جا چادر می زنی، پسرعمو آنجا گل می شوم و می درخشم پسرعمو *** «اتمشدم اش اوسد»
hiç došmaram yâdiya	«هیچ دوشمرم یادی یه»	otmošdom eš ussad	«گون دوشده دیزم اوسد»
har došannan dušana	«هر دوشنن دوشن»	gon došde dezem ussad	

«حق یتنشنس دادیه»

haq yetišsin dâdiya

برگردان: به نام تو نامزد شده‌ام

که هیچ به یادم نیستی

اما هر وقت به یادم بیفتی

خدا برسد به دادت

«آرخالوقی بادامه»

ārxâloqi bādâme

«جانان الر آدمه»

jannân elar âdâme

«اول اوزم قربانی»

aval uzem qorbâni

«آنان طایفم آدمه»

ānnân tâyefam âdâmi

برگردان: گل‌های بادامی بالاپوش تو

جان آدم فراموش می‌شود

اول خودم فدای تو

بعد طایفهام به فدای تو

«آرخالوقی چیتده»

ārxâloqi çitde

«اوسه لالون ایپده»

ussa lâlun eypde

«سودی آله بیلمدی»

sudey āla bilmadey

«اولم اونن بیپده»

ulom unnan yeyde

برگردان: بالاپوش تو از چیت بود

بوی لالجین را می‌داد

وقتی انتخاب کردی و نگرفتی

مردن برایت بهتر از آن (جدایی) بود

«آرخالوقی شالده یار»

ārxâloqi šâlde yâr

«دردی منه آده یار»

dardi mane âlde yâr

«سنی کینن منم که»

sani kinan man ke

«قیامت قالدہ یار»

qiyâmat qâlde yâr

برگردان: بالاپوش تو از شال است ای یار

دردت مرا از پای درآورده است

کار من و تو ای یار

به روز قیامت مانده است ای یار

«آق چرقتی آقونه»

âq çarqati âquna

«پول دوزرم قراقونه»

pul duzaram qerâqona

«اگر منه ایسری»

agar mane essari

«گل دایوم اتاقونه»

gal dâyum otâquna

برگردان: به سفیدی روسری سفید

که با سکه آن را زینت داده‌ام

	***	اگر خواهان من هستی
	«اکن قپراق بادام»	بیا به خانه دایی ام
aken qoprâqe bâdam		***
	«مَنده بورده بیر یادام»	«آقاله آقاسه مشد شهرنه»
manda burda bir yâdâm		âqâlar âqâse mašad šahrene
	«قفسده بلبل کیمین»	«النه نامه سه نفوسه یاخچه»
qafasda bolbol kimin		âlanna nâmase nofuse yaxče
	«گاه غمگینم گاه شادم»	«سحر اولر آچر او قیزل گلر»
gâh qâmginam gâh šâdam		sahar ular âçar o qizil gollar
	برگردان: کنار گندم زار بادام کاشته ام	«برق ورنه سیر و صفایه یاغچه»
	من هم در اینجا یک غریبه ام	barq vorana seyr o safâya yaxče
	مانند بلبلی در قفس	برگردان: آقا آقاهای شهر مشهد
	گاه شادم و گاه غمگینم	در دستش نامه ای است که نکوست
	***	سحر گاهان گل های طلایی سرخ باز می شود
	«او جانه بو جانه»	وقتی برق بزند سیر صفایش نکوست
u jâna bu jâna		***
	«شربتیه توک فنجانیه»	«آلمه آدُم نار گلده»
šarbata tok fenjâna		âlma addom nâr galde
	«منکه ایچن دگلم»	«کوپینک بیبشدم دار گلده»
man ke ičan deqlam		kopinak bišdem dâr galde
	«آپار ور مامان جانیه»	«گولگه دوشده ایوانه»
âpâr ver mâmân jâna		kulga došde eyvâna
	برگردان: به جان خودم و به جان تو	«دپدم برکه یار گلده»
	شربت را بریز در فنجان	depdem barka yâr galde
	من که نمی نوشم	برگردان: سیب پرتاب کردم انار آمد
	بیر بده به مادرت	پیراهن بریدم تنگ آمد
	***	سایه ای افتاد در ایوان
	«اوغلان آدی محمد»	گفتم شاید یار آمد

idâra pilla pilla

«اسیر اولسون سرجوخه»

asir olsun sajuxa

«نامه یاز منه یوله»

nama yâz mana yulla

برگردان: فرزندان حمایل کمرش پر از فشنگ است

اداره هم پله پله است

الهی سرجوخه اسیر شود

تو نامه‌ای بنویس و برایم بفرست

«بو بولاخ باشه بسانه»

bu bulâx baše bossâna

«ایاقه کردستانه»

ayâqe kordestâna

«بیر گجه قوناق اله»

bir geja qunâq ela

«مگر کافر ستانه»

maga kâfar esstâna

برگردان: سرچشمه این رود از بوستان است

و انتهایش کردستان است

شبی مرا مهمان کن

مگر اینجا دیار کافران است

«بولاخ باشه بوز باقلمر»

bulâx bâša buz bâqlar

«قراقه یارپوز باقلمر»

qerâqa yârpuz bâqlar

«بیر اووه قوناق اولدیک»

uqlân âdi mohamad

«قاشی آرسه جنت»

qâše ârase janat

«بیر قمچه ور آتووا»

bir qamçe vür âtuva

«صلی علی محمد»

sale alâ mohamad

برگردان: پسر که اسمت محمد است

وسط دو ابروی تو بهشت است

تازیانهای (چوبی) به اسبت بز ن

صلوات بر محمد (ص)

«اوغلان آدی یعقوبه»

uqlân âdi yaqube

«گون داغلمر آلوددی»

gun dâqlar âlubdi

«سن گونرن اوزیکلمر»

san gondara uziklar

«بازماقومن قالوبه»

bâ zmâ qumam qâluba

برگردان: پسر اسم تو یعقوب است

خورشید کوه‌ها را فرا گرفته

انگشترهایی که تو فرستاده‌ای

در انگشتم مانده است

«بالامی بله گوله»

bâlâmi bele qulla

«ادره پیله پیله»

xân qâponum otâq verar

برگردان: درخت توت میوه توت می‌دهد

برگ‌هایش هم شیر می‌دهد

اگر مردی بردار و برو

خان، برادرشوهرم خانه می‌دهد

«چخدم دام آرسنه»

čexdem dâm ārasena

«باخدم آی پارسنه»

bâxdom ây pârsena

«قیزل گل غنچه ورب»

qizil gol qonča vorob

«یار گیرب آرسنه»

yâr qireb ārasena

برگردان: رفتم وسط بام ایستادم

نگاه به قرص ماه کردم

گل سرخ غنچه کرده بود

یار در میان آن رفته بود

«دامنه تاپله یارم»

dâmua tâyale yârom

«زنجیر پایله یارم»

zanjir pâyale yârom

«سن آوردن گچ من خوردن»

san ordan geč man burdan

«قیزدن حیایه یارم»

qizdan hayâyâ yarom

برگردان: در پشت بام دسته‌ای علف هست ای یار

bir ova qunâq oldik

«آتوموزه قیز باخلر»

âtomuza qiz bâxlar

برگردان: سرچشمه یخ بسته است

کناره‌اش سبزه روییده

در خانه‌ای مهمان شدیم

دختری را سوار اسب کردند

«بولاخ باشونه دورمه»

bulâx baššana durma

«بولاغه بولان درمه»

bulâqe bulân derma

«اوز یاری بورده دیه»

uz yâri burda deye

«گزلی دولان درمه»

gozlari dulân derma

برگردان: بالای سرچشمه نیست

آب چشمه را به هم زن

یار تو در اینجا نیست

چشم‌هایت را برای جست‌وجو نگردان

«توت آقاجه توت وور»

tut âqâja tut verar

«یارپاخلره سوت وور»

yarpâxlary sut verar

«مرد ایگیدی گنر قاچ»

mard egedey gotor qâč

«خان قاپنوم اتاق وور»

من و تو در زنجیر جدایی اسیریم ای یار
تو از آن طرف بگذر و من از این طرف
از دختران هم باحیاطی ای یار

«ساری کالک دَیِلدِم»

sâri kâlek deyldem

«پیچاقی یرِه سپلدِم»

piçâqi yera sapildem

«اواخدن نادانودِم»

ovâxdan nâdânodem

«اینه قدری بیلدِم»

inna qaderi bildem

برگردان: خربزه کال و رنگ پریده نبودم

چاقویت را به زمین کشیدم

آن وقتها کودک بودیم و نادان

حالا قدر تو را می دانم

«عرقچینی یان قوی»

araqçini yân qoy

«آش بیرچکی حنا قوی»

âş birçaki hanâ qoy

«سن گدری سفره»

san qederiy safara

«منم چه بیر بنا قوی»

manem çe bir benâ qoy

برگردان: عرقچین سرت را در پهلویت

و گیسوانت را حنا بگذار

تو که می روی به سفر

برای من امید بگذار

«عمم اوغله ارمنه»

amam uqlar armane

«چولده قورب خرمنه»

çulda qorub xarmane

«آرپسن آتلر یه یر»

ârpsen âtlar yeyar

«نجدسه جان درمانه»

nejdesa jân dermâna

برگردان: پسر عمویم ارمنی

به صحرا زده خرمنی

جوها را اسبهایش می خورند

گندمش درمان جان من است

راویان:

گل گزقنبری جلال

کبرا شوقیان وصال، ۴۵ ساله

نقره شاه محمدی، ۳۹ ساله

تاریخ جمع آوری: از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۰

جمع آورندگان: پروانه شوقیان وصال، ۲۱ ساله

پروین شوقیان وصال، ۲۰ ساله